

**A Kúria
mint felülvizsgálati bíróság
ítélete**

Az ügy száma: Gfv.VI.30.232/2023/3.

A tanács tagjai: Dr. Simonné dr. Gombos Katalin a tanács elnöke

Dr. Farkas Antónia előadó bíró

Dr. Döme Attila bíró

Dr. Madarász Anna bíró

Dr. Tibold Ágnes bíró

A felperes: ...

A felperes képviselője: KPM Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Petrovics Bálint ügyvéd)

Az alperesek: ... I. rendű

... II. rendű

A per tárgya: kölcsön megfizetése

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél: a felperes

A másodfokú bíróság neve és a jogerős határozat száma:

Debreceni Törvényszék 3.Pf.21.488/2025/5. számú ítélet

Az elsőfokú bíróság neve és a határozat száma:

Hajdúböszörményi Járásbíróság 4.P.20.017/2022/23. számú ítélet

Rendelkező rész

A Kúria a jogerős ítéletet hatályában fenntartja.

Az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

Indokolás

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

[1] A felperes jogelődje, az E.... L..... A..... Zrt. mint kölcsönadó és az alperesek mint kölcsönvevők 2008. augusztus 1-én svájci frank alapú kölcsönszerződést kötöttek, amely alapján a felperes jogelődje 3.486.000 forint kölcsönt folyósított az alperesek részére gépjárművásárlás céljából. A felperes jogelődje – az alperesek fizetési kötelezettségének elmulasztása miatt – 2012. február 13-án a kölcsönszerződést azonnali hatállyal felmondta. Az alpereseknek a felmondás napján 6.017.066 forint tartozásuk volt.

[2] A felperes jogelődjének jogutódja beolvadás folytán 2012. december 31-ei hatállyal az E..... B.... H..... Zrt. lett, amely gazdasági társaság a 2014. március 14-én kelt engedményezési szerződéssel a kölcsönszerződésből eredő és az alperesekkel szemben

fennálló követelését a felperesre engedményezte. Az engedményezés tényéről szóló értesítést az I. rendű alperes 2014. június 5-én, míg a II. rendű alperes 2014. június 18-án vette át.

[3] A felperes az alperesekkel szemben fennálló követeléséből 170.000 forint tőke és kamata iránt 2017. október 20-án közjegyző előtt fizetési meghagyás kibocsátását kérte. A 14032/Ü/31366/2017/2. számú fizetési meghagyás ellentmondás hiányában 2017. november 29-én mindkét alperes tekintetében jogerőre emelkedett.

A kereseti kérelem és az alperes védekezése

[4] A felperes 2021. december 20-án fizetési meghagyás kibocsátása iránt terjesztett elő kérelmet az alperesekkel szemben, amely az alperesek ellentmondása folytán perré alakult. A perben a felperes 5.558.914 forint tőke és kamata megfizetésére kérte kötelezni az alpereseket. Keresetét arra alapította, hogy az alperesek a felperes jogelődjével megkötött kölcsönszerződésből eredő fizetési kötelezettségüknek nem tettek eleget. Hivatkozott az engedményezés tényére.

[5] Az alperesek a kereset elutasítását kérték. Az ellenkérelmükben állították: a kölcsönszerződés felmondása nem hatályosult, továbbá hivatkoztak a követelés elévülésére. Vitatták a követelés összecszerűségét, valamint érvénytelenségi kifogást terjesztettek elő arra hivatkozással, hogy az árfolyamkockázatról szóló tájékoztatás tisztességtelen volt.

Az első- és másodfokú ítélet

[6] Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetet elutasította. Indokolásában rögzítette, hogy az alperesek által előterjesztett érvénytelenségi kifogás elbírálása megelőzi a további hivatkozások elbírálását. Az érvénytelenségi kifogásnak helyt adva pedig azt állapította meg, hogy a felek között létrejött deviza alapú kölcsönszerződésnek az árfolyamkockázat viselésére vonatkozó rendelkezései tisztességtelenek, ami a szerződés egészének érvénytelenségét eredményezi. Megállapította, hogy a felperes jogelődjének felmondása az alperesekkel szemben hatályosult. Kifejtette: ha a kölcsönszerződés érvényesnek minősülne, úgy a követelés összecszerűségét a felperes a perben megfelelően bizonyította. Az elsőfokú bíróság az alperesek elévülési kifogását azonban alaposnak találta. Utalt arra, hogy az engedményezésről szóló értesítés – annak tartalmi hiányosságai miatt – nem volt alkalmas az elévülés megszakítására, és így a 2012. március 1-ei esedékessé válás és az igényérvényesítés között eltelt idő alatt az elévülés bekövetkezett.

[7] A felperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta. A kölcsönszerződés érvénytelenségét támadó fellebbezéssel szemben hangsúlyozta, hogy az elsőfokú ítélet meghozatalát követően, 2022. december 12-én a Kúria Jogegységi Panasz Tanácsa 6/2022. JEH szám alatt Jogegységi határozatot (a továbbiakban: JEH) hozott a „követelésrész érvényesítése esetén az anyagi jogerőhatás érvényesüléséről” címmel. Kiemelte, hogy a JEH egyértelmű iránymutatás adott arra a másodfokú eljárásban elbírálandó jogkérdésre vonatkozóan, hogy az alperesekkel szemben a korábbiakban, 2017. évben a perbeli kölcsönszerződésből eredő követelésrész érvényesítése iránt megindított fizetési meghagyásos eljárás és az abban született jogerős fizetési

meghagyás kizárja-e a jelen perben a kölcsönszerződés érvényességének vitathatóságát az alperesek oldalán, egyben a kölcsönszerződés érvénytelenségének vizsgálhatóságát és megállapíthatóságát a bíróság oldalán. A másodfokú bíróság úgy ítélte meg, hogy az elsőfokú bíróság nem sértette meg a felperes fellebbezésében hivatkozott jogszabályi rendelkezéseket azzal, hogy az alperesek érvénytelenségi kifogásra figyelemmel a perbeli kölcsönszerződés érvénytelenségének kérdéskörét vizsgálta és az alapján a szerződés érvénytelenségét megállapította.

[8] Az elévülés kapcsán azonban a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróságtól eltérő álláspontra helyezkedett. Megítélése szerint az engedményezésről szóló értesítés nem szenvedett az alperesek által állított tartalmi hiányosságokban, így alkalmas volt az elévülés megszakítására. Azonban a Kúria Pfv.V.21.733/2018/4. számú ítéletében foglaltakra és a JEH [11] bekezdésében rögzített legfőbb ügyészi véleményre figyelemmel úgy foglalt állást, hogy a 2017. évben az alperesekkel szemben kezdeményezett fizetési meghagyás – mivel a perbeli követelés nem képezte a tárgyát – nem volt alkalmas a jelen perben érvényesített követelés tekintetében az elévülés megszakítására. Hangsúlyozta: az engedményezésről szóló értesítés (2014. június 5., 2014. június 18.) és a jelen per alapjául szolgáló fizetési meghagyás kibocsátása iránti kérelem 2021. december 20-ai előterjesztése közötti időben pedig az elévülés bekövetkezett.

A felülvizsgálati kérelem és a felülvizsgálati ellenkérelem

[9] A felperes felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és elsődlegesen a kereseti kérelemmel egyező ítélet meghozatalát, másodlagosan az elsőfokú bíróság új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasítását kérte. Állította, hogy a jogerős ítélet a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 346. § (5) bekezdésébe, 360. § (1) bekezdésébe, a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 327. § (1) bekezdésébe, valamint a fizetési meghagyásos eljárásról szóló 2009. évi L. törvény (a továbbiakban: Fmhtv.) 36. § (1) bekezdésébe ütköző módon jogszabálysértő. Hivatkozott arra, hogy a jogerős ítélet jogkérdésben eltér a Kúria Pfv.V.22.146/2017/8. számú, a Gfv.VII.30.309/2020/11. számú és a BH2015. 230. számú döntéseitől.

[10] A felperes eseti döntésekre utalással állította, hogy perindítás esetén az elévülés megszakadása nem korlátozódik arra az összegre, amelynek megfizetésére a keresetet (fizetési meghagyás kibocsátása iránti kérelmet) benyújtották. Hivatkozott arra, hogy erre figyelemmel az elévülés megszakadt a perben nem érvényesített követelésrész vonatkozásában is, amelyre tekintettel az elévülés nem következett be. A Kúria több határozatát idézve érvelt azzal, hogy az alperesekkel szemben kibocsátott, ellentmondás folytán jogerőre emelkedett fizetési meghagyás anyagi jogereje kizárja, hogy jelen perben a követelés jogalapját az alperesek vitássá tegyék és az eljáró bíróságok vizsgálják az érvénytelenségi kifogást.

[11] Az alperesek felülvizsgálati ellenkérelmet nem terjesztettek elő.

A Kúria döntése és jogi indokai

[12] A Kúria a jogerős ítéletet a Pp. 423. § (1) bekezdése alapján a felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálta, és azt az ott megjelölt okokból nem találta jogszabálysértőnek.

[13] A Kúria mindenekelőtt rámutat, hogy az általánosan kialakult joggyakorlat szerint – amelyet a Kúria „Az ítéleti bizonyosság elméleti és gyakorlati kérdései” című joggyakorlat-elemző csoportjának összefoglaló véleménye is tartalmaz – elévülésre és érvénytelenségre is történő hivatkozás esetén a bíróságnak először abban a kérdésben kell döntenie, hogy a perbeli követelés elévült-e, mivel az elévült követelés bírósági úton nem érvényesíthető, ezért a bíróság a keresetet (adott esetben a szerződés érvénytelenségét) érdemben nem bírálhatja el (Legfelsőbb Bíróság BH2006. 220. és Kúria a BH2013. 189.). Ennek előrebocsátása mellett – a felülvizsgálati kérelem kereteit is figyelembe véve – a Kúria kizárólag a jogerős határozatban másodikként vizsgált elévülés kérdésében foglalt állást.

[14] A másodfokú bíróság ítélete indokolásában helyesen utalt arra, hogy a Kúria Jogegységi Panasz Tanácsa a 2022. december 12-én kelt, a Magyar Közlönyben 2023. február 15-én közzétett JEH-ban döntött a követelésrész érvényesítése esetén az anyagi jogerőhatás érvényesüléséről. E szerint, ha a fél az anyagi jogból eredő követelésének csak egy részét érvényesíti, az ítélet jogereje nem terjed ki a nem érvényesített követelésrészre. A még nem érvényesített követelésrészre újonnan megindított perben vizsgálhatók a keresettel érvényesített jog érdemben el nem bírált anyagi jogi feltételei.

[15] Az anyagi jogi feltételek vizsgálata között szerepel a bírósági úton való érvényesíthetőség kérdése is. E körben kiindulópont, hogy a jogviszonyok két pólusán a jogosult és a kötelezett áll, akiknek a jogai (jogi lehetőségei) és kötelezettségei határozzák meg igényérvényesítési lehetőségeiket. A jogosulti oldalon első lépcsőben ez a tárgyi védettséget, a kötelezetti oldalon a tárgyi kötöttséget jelenti. Ebből következik, de egyben második lépcsőben el is határolható ettől a közvetlen jogérvényesítés lehetősége, az alanyi jog(osultság), a kötelezett oldalán pedig a köteleesség. Miután az ügy ura a jogosult, hatalmasságában áll szabadon dönteni igényei érvényesítésének aktiválásáról (kötelezetti oldalon ez a jogosult döntésétől függő, azaz saját magatartásával nem befolyásolható alávetettséget jelent). Az alanyi jog lényege abban fogalmazható meg, hogy – a fenti mátrixban a második szintre lépve – a jogosult oldalán fennálló tárgyi védettséghez kapcsolódik bizonyos hatalmasság (vagy szabadoosság), amely a javára szóló azon parancs vagy tilalom megsértése esetén aktiválódik, amelyre már a tárgyi védettség helyzetében várománya van (Szászy-Schwarz Gusztáv: A jogi helyzetek i.m. 164. o.). Másként megfogalmazva: az alanyi jog az a jogi helyzet, amelyben valamely magánszemélynek jogilag biztosított várakozása van arra, hogy más magánszemélynek bizonyos magatartására irányuló érdeke a kötelezett rovására (terhére) jogi védelemben fog részesülni [vö. Szladits Károly (szerk.) Magyar magánjog I. kötet Általános rész. Személyi jog. Grill Kiadó, Budapest, 1941., 189. o.].

[16] E defintív alapon tehető világossá az alanyi jog és tárgyi jog védelmi szintje közti különbség: nincs alanyi védettség, ha a jogosult tárgyi védettsége megsértése esetén a teljesítés kikényszerítésére jogi parancs nem áll rendelkezésére. Nem minden alanyi jog részesül ugyanis közvetlen bírói (vagy állami) jogvédelemben, mivel egyes követelésektől a törvény az állami úton történő kikényszeríthetőség lehetőségét megtagadja. Az igény nélküli helyzetek több esetkörét különböztetjük meg. Idetartozik például a naturalis obligatio és az elévülés is.

[17] Az idő múlása olyan jogi tény, amely miatt beálló elévülés a fennálló alanyi jogot nem szünteti meg – azaz az elévülés a kötelezettnek a szolgáltatás teljesítésére vonatkozó kötelezettségét nem érinti, az elévült követelés alapján teljesített szolgáltatást a követelés elévülésére tekintettel visszakövetelni nem lehet –, de annak állami kényszereszközökkel való érvényesítése nem lehetséges. Ezáltal az a jogosultra van bízva, hogy azt érvényesíti-e, amennyiben a magatartást a kötelezett nem teljesíti, és így válik a pusztá érdekvédelem az érdekelt jogává. Az alanyi jogok egyik védelmi eszköze a bírói védelem, az alanyi jog pedig

abban az alakjában, melyben a bírói marasztalásra szolgálhat: igény. Vagyis az alanyi jog megsértett állapotban válik érvényesíthetővé. Az igény nem külön alanyi jog, hanem az alanyi jognak csupán egyik létszakasza: az az állapota, amikor a jog kényszer igénybevitelével is érvényesíthetővé válik [Lábady Tamás: A magyar magánjog (polgári jog) általános része. Dialóg Campus, Budapest-Pécs. 2002. 280. o.].

[18] A polgári jogi igények érvényesítése – önkéntes teljesítés hiányában – bírósági útra tartozik. A bírói út igénybevétele a fentiek szerint azonban nemcsak lehetőség, hanem lényegében a jogvédelem legfontosabb eszköze igénybevitelére irányuló kényszerrel is takar, tekintettel arra, hogy az állam főszabályként csak jogerős bírói ítélethez társít tényleges végrehajthatóságot, kikényszeríthetőséget. A JEH az érvényesített igény tekintetében a Teilklage-elvet fogadta el, ami az alanyi jog és abból eredő igény darabolásának felel meg. Ennek a jogfelfogásnak az a következménye, és ezzel összhangban fogalmazza meg a JEH is az anyagi jogerőhatás tárgyi terjedelmét úgy, hogy az anyagi jogerőhatás is csak a bírói úton érvényesített (rész)követeléshez kapcsolódik, azaz az anyagi jogerőhatás csak erre az igényre korlátozódik. Az alanyi jog érvényesített igény nélküli része – amely a JEH jogfelfogásának következtében dogmatikailag az igény nélküli helyzetekbe tartozó részbe sorolható csak – önállóan érvényesíthető a későbbiekben, így abban a kérdésben is önállóként szükséges megítélni a fennmaradó (rész)követelést, hogy ahhoz társul-e a közvetlen bírói (állami) jogvédelem lehetősége. Ez azt jelenti, hogy ha a jogosult úgy határoz, hogy igényének csak egy részét érvényesíti a perben (fizetési meghagyásos eljárásban), a megindított eljárásnak és az abban hozott jogerős határozatnak nincs és a Teilklage-elv miatt nem is lehet kihatása a perben nem érvényesített követelés elévülésére.

[19] A JEH megfelelő értelmezése szerint ugyanis az anyagi jogerő magához az ítélethez, a kereseti kérelemről hozott döntéshez, a követelés elbírálásához – annak összszerszerűségéhez –, és nem önmagában az alanyi jog elbírálásához kapcsolódik. A JEH által elfogadott értelmezés szerint az érvényesített jogot és a jogerő tárgyi terjedelmét a fél kérelmére megítélt szolgáltatás határozza meg [35]. Erre figyelemmel az ítélet jogereje is csak a fél által kért jogvédelem tárgyára, az érvényesített jogra és az annak alapjául megjelölt tényekre terjedhet ki, és az anyagi jogerő hatása is kizárólag ennek elbírálásához fűződik. Ennek megfelelően, ha a fél az eredetileg benyújtott keresetében (fizetési meghagyás iránti kérelem) az anyagi jogból eredő követelésének saját döntése szerint nem az egészét érvényesítette, úgy a korábban folyt eljárásban hozott ítélet (fizetési meghagyás) jogereje nem zárja ki az új eljárás megindítását az alperessel szemben a még el nem bírált követelésrészre, ugyanakkor jogerős marasztaló ítélet (fizetési meghagyás) alapján már helye van egy későbbi perben a jogerő kifogásának de csak abban a terjedelemben, amelyben a két igény tartalma azonos [vö.: Szladits Károly: Magánjogi helyzetek. (In: Magyar Magánjog. Általános rész. Személyek joga. I. kötet. Grill Kiadó Budapest 1941. 205. o.).

[20] A fentiekből az is következik, hogy részkövetelés érvényesítése esetén az elévülés megszakadása nem következik be ezzel a perindítással a perben nem érvényesített követelésrész tekintetében. Az ettől eltérő jogi álláspont ugyanis ellentétes lenne a JEH-ban kimondott azon elvi megállapítással, amely szerint az anyagi jogerő terjedelme minden esetben a követelés összszerszerű elbírálásához igazodik. Így megállapítható, hogy a kereset (fizetési meghagyás iránti kérelem) előterjesztése a nem érvényesített követelésrész tekintetében az elévülést megszakító joghatás kiváltására nem alkalmas. A Kúria utal arra is, hogy a jogerős ítéletben felhívott Pfv.V.21.733/2018/4. számú, BHGY-ban közzétett határozat mellett ugyanerre az álláspontra helyezkedett a Legfelsőbb Bíróság is a Pfv.E.20.206/2006/2. és Pfv.E.20.206/2006/3. számú határozataiban.

[21] A bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 42. § (1) bekezdése alapján a JEH a bíróságokra a Magyar Közlönyben

történő közzététel időpontjától, vagyis 2023. február 15-től kötelező. Miután a JEH [53] bekezdése rögzíti, hogy a Kúria JEH-ben kifejtettektől eltérő tartalmú határozatai a továbbiakban nem hivatkozhatóak kötelező erejüként, így nem tartható fenn és precedensképes határozatként nem hivatkozható az a korábbi, JEH meghozatala előtti bírói gyakorlat, amely a JEH jogértelmezésével ellentétesen foglalt állást a perbeli igényérvényesítés elévülésre való kihatásáról (pl.: Pfv.V.22.146/2017/8, Pfv.IV.21.510/2021/8.).

[22] Mindezekre tekintettel a felperes által állított régi Ptk. 327. § (1) bekezdése nem sérült, adott esetben a másodfokú bíróság helyesen állapította meg, hogy a felperes követelése elévült.

[23] A kifejtettekre tekintettel a Kúria a jogerős ítéletet a Pp. 424. § (1) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

[24] Mivel az alperesek felülvizsgálati ellenkérelmet nem terjesztettek elő, ismert költségük nem merült fel, ezért arról nem kellett dönten.

[25] A Kúria a felülvizsgálati kérelmet a Pp. 405. § (1) bekezdése és a 391. § (1) bekezdése alapján tárgyaláson kívül bírálta el.

[26] Az ítélet elleni felülvizsgálatot a Pp. 407. § (1) bekezdés d) pontja zárja ki.

Az alkalmazott jogszabályok és az alkalmazott joggyakorlat

[27] Pp. 360. § (1) bekezdés, régi Ptk. 327. § (1) bekezdés, 6/2022 JEH, Kúria Pfv.V.21.733/2018/4.

A döntés elvi tartalma

[28] Ha a fél az eredetileg benyújtott keresetében (fizetési meghagyás iránti kérelmében) az anyagi jogból eredő követelésének saját döntése szerint nem az egészét érvényesítette, úgy a korábban folyt eljárásban hozott ítélet (fizetési meghagyás) jogereje nem zárja ki az új eljárás megindítását az alperessel szemben a még el nem bírált követelésrésze.

[29] Az azonos alapon nyugvó, korábbi perben nem érvényesített további követelés elévülését a korábbi részkövetelésre irányuló igényérvényesítés nem szakítja meg.

Budapest, 2023. szeptember 27.

Dr. Simonné dr. Gombos Katalin s.k. a tanács elnöke, Dr. Farkas Antónia s.k. előadó bíró, Dr. Döme Attila s.k. bíró, Dr. Madarász Anna s.k. bíró, Dr. Tibold Ágnes s.k. bíró

A kiadmány hitelélül:

S.K.

bírószági ügyintéző